

Wilde bertram, duizendblad

Door : Lucas Bauer

Wilde bertram en duizendblad – het zijn samengesteldbloemigen, composieten!

Roelf Pot vermeldt *Achillea ptarmica* als vochtminnende plant van slootkanten en hellingen, in grazige of ruigere vegetatie, soms vlak boven de waterlijn. Aan het algemenere duizendblad maakt hij terecht geen woorden vuil; terecht voor een boek over oever- en waterplanten. *Achillea millefolium*, ofwel duizendblad, is veeleer een soort van drogere ruigtevegetaties. Het lijkt me aardig beide soorten te vergelijken.

Achillea heeft als Nederlandse geslachtsnaam duizendblad, naar de wijd verbreide algemene soort, ook onder verwijzing naar de andere soorten die alle diep veerdelig blad hebben. Het geslacht is hierin vergelijkbaar met en nauw verwant aan kamille.

Straal- of randbloemen van alle soorten zijn kort, ongeveer even lang als breed, ovaal tot haast vierkant. Zulke randbloemen zijn vrouwelijk. De buisbloemen in het hart zijn tweeslachtig en lijken bij nauwkeurig toezien echt op een kleine bloem, met kroon en meeldraden.

***Achillea ptarmica*, Wilde bertram (Lucas Bauer)**

Wilde bertram is inderdaad vochtminnend en in ons land geven oeverbegroeiingen de voorkeursvegetatie prima weer. Onder welke omstandigheden heb ik deze plant nog meer gezien?

- België, Ardennen: onder langs vochtige hellingen, waar kwelwater uit leisteen druipt, naast de greppel die het druiptwater afvoert; zowel overschaduwde door bomen als in de volle zon.
- Duitsland, Eiffel: niet vaak maar dan op vergelijkbare plaatsen als in de Belgische Ardennen.
- Duitsland, Emsland: hier en daar in weinig gemaaide wegbermen, soms vele meters van natuurlijke of gegraven afwateringen, meestal in de halfschaduw, op venige zandgrond.
- Frankrijk, Nièvre: vanuit een vochtige vallei langs een veldweg omhoog komend in schaduw onder druiptende helling, zeer krachtige planten.

De bloeiwijze lijkt altijd globaal vaagwit, terwijl in het hart de buisbloemen een grijsgroene of bruine indruk kunnen maken, met gele meeldraden en nog gesloten bloempjes.

Het blad is langwerpig, lijnlancetvormig, ongeveer een halve cm. breed, meestal 4 tot 7 cm. lang; ongedeelde en fijn gezaagd.

Duizendblad, *Achillea millefolium* (Lucas Bauer)

Achillea cartilaginea is een verwante soort in heuvelland en samen vormen ze een soortcomplex of oversoort.

Duizendblad is welbekend, bloei misschien oud roze, vaker vuilwit, zelden rood of lila. De totaalindruk van bloemkleur ontstaat door de brede randbloemen, die het bloembeeld bepalen. Daarnaast wordt de indruk bepaald door grauwe of groenige buisbloemen, soms met uitstekende gele meeldraad. Veel bloemhoofdjes bij elkaar in een schermvormige tros, een tuil of schijnscherm.

Het blad is langwerpig, gedeeld in een veelvoud – zeg een duizendtal – van kleine bladslippen.

Wegbermen, verwaarloosde hoekjes, stads-plantsoen, braakliggende grond, duizendblad komt er op en laat zich niet direct verjagen.

Ook aan de oever van een tuinvijver kan duizendblad zich ongevraagd vestigen; de soort is niet kieskeurig.

Een vochtige berm of halfdroge greppel kan heel goed de overgang tussen duizendblad en bertram vormen. Daar groeit dan bij voorbeeld ook leverkruid.

Nauw verwant aan duizendblad, ofwel ondersoorten of zustersoorten in een soortcomplex: *Achillea collina*, *A. pannonica*, *A. sudetica*, *A. roseo-alba*. De laatste ook als tuinplant met rode bloem.

Bladvorm in omtrek eirond of breed driehoekig heeft *Achillea nobilis*, Edel duizendblad met meer gele bloei.

Bronnen:

- Roelf Pot, Veldgids water- en oeverplanten, Utrecht, 2003

Tekst, foto en rechten: Lucas Bauer

© Werkgroep aquatische planten – krant 177

